

РОМАН 18. ВЕКА у настави 1 и 2

(за групу 08 – изборни предмет, 3. и 4. семестар)

Проф. др Оливера Жижовић

Садржај и циљ предмета:

Упознавање студената са развојем романа током 18. века, периода који се показао као један од кључних за постављање темеља класичне форме романа; праћење жанровског гранања романа 18. века, које је битно утицало на његов потоњи развој; упознавање са општим одликама грађанског романа и друштвено-историјским и културним условима који су се одразили на његово формирање.

Анализи – структуралној, наратолошкој, тематској, мотивацијској – биће подвргнути, у оквиру првог дела курса (Роман 18. века 1), **енглески романи**: Данијела Дефоа (*Робинсон Крусо*, *Мол Фландерс*), Хенрија Филдинга (*Пустолов Џозеф Ендрус*), Лоренса Стерна (*Тристрам Шенди*), Џонатана Свифта (*Гуливерова путовања*), а затим, у другом делу курса (Роман 18. века 2) **француски романи**: опата Превоа (*Манано Леско*), Волтера (*Кандид*), Русоа (*Исповести*), Дени Дидроа (*Фаталиста Жак и његов господар*) и Шодерлоа де Лаклоа (*Опасне везе*).

Ова дела биће посматрана и као парадигматични примери, не само са становишта жанра већ и пародије, сатире, смеха, приповедачких стратегија, третирања проблема времена у роману, аутопоетичке (само)свести романа, интертекстуалних веза...

Један од циљева је и оспособљавање студената за самосталну анализу књижевно-уметничког дела и проналажење најпогоднијег приступа саобразног делу које се анализира, као и оспособљавање за тумачење и вредновање романескног текста.

У обзир ће бити узета и савремена читања ових класика, не само критичка већ и уметничка, попут, рецимо, двадесетовековне обраде мита о Робинсону у роману Мишела Турнијеа *Петко или лимбови Пацифика* и роману Фо Џ. М. Куџија.

ПРИМАРНА ЛИТЕРАТУРА

Данијел Дефо, *Робинсон Крусо*, превео Владета Поповић

Мол Фландерс, превео Боривоје Неђић

Филдинг, *Пустолов Џозеф Ендрус*, превео Боривоје Неђић

Лоренс Стерн, *Тристрам Шенди*, превео Станислав Винавер

Џонатан Свифт, *Гуливерова путовања*, превео Сретен Марић, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 2002.

*

Опат Прево, *Манано Леско*, превео Душан Л. Ђокић

Волтер, *Кандид*, превео Милан Предић

Русо, *Исповести*, (у: *Аутобиографски списи*), превели Радмило Стојановић и Боривој

Глишић, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 2000.

Дени Дидро, *Фаталиста Жак и његов господар*, превео Рашко Димитријевић

Шодерло де Лакло, *Опасне везе*, превео Душан Милачић

СЕКУНДАРНА ЛИТЕРАТУРА

Историје књижевности и историјске поетике

1) Душан Пухало, *Историја енглеске књижевности XVIII века и романтизма (1700-1832)*, Научна књига, Београд, 1989 [Дефо, Свифт, Филдинг, Стерн]

2) *Француска књижевност II*, Свјетлост, Сарајево, Нолит, Београд, 1987. [Прево, Волтер, Русо, Дидро, Лакло]

3) Јелеазар Мелетински, *Увод у историјску поетику епа и романа*, Српска књижевна задруга, Београд, 2009. [поглавља: „Пикарски роман“, „Од пикарског до друштвено-свакидашњег романа“ и „Од галантног до аналитичког романа...“]

4) Виктор Жмегач, *Повијесна поетика романа*, Графички завод Хрватске, 1987. [поглавље: „Епоха морализма и психологије“]

Интерпретације, критике

- 1) Мирослав Бекер, *Роман XVIII стољећа: енглески, француски и њемачки роман*, Школска књига, Загреб, 2002.
- 2) Арнолд Кетл (Arnold Kettle), *Енглески роман*, Свјетлост, Сарајево, 1962. [поглавља: „Дефо и пикарска традиција“ и „Ричардсон, Филдинг, Стерн“: стр. 91-108]
- 3) Ian Watt, *The Rise of the Novel: Studies in Defoe, Richardson and Fielding*, London, 1957. [„Robinson Crusoe, individualism and the novel“; „Defoe as novelist: *Moll Flanders*“: стр. 59-134]
- 4) Вејн Бут, *Реторика прозе*, Нолит, Београд, 1976. [поглавља о Стерну: стр. 244-265]
- 5) Виктор Шкловски, *Ускрснуће ријечи*, Стварност, Загреб, 1969. [поглавље: „Стернов *Тристрам Шенди* и теорија романа“, стр. 103-133]
- 6) Олга Хумо, *Проблем времена код Стерна и Пруста*, Научна књига, Београд, 1960.
- 7) Сретен Марић, „Предговор“, у: Џонатан Свифт, *Гуливерова путовања*, Издавачка књижевна Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 2002. (или: Сретен Марић, *Огледи I*, више издања)
- 8) Светозар Кољевић, *Хирови романа*, Свјетлост, Сарајево, 1988. [поглавља о Дефоу и Стерну]
- 9) Dorothy Van Ghent, *The English novel: form and function*, New York, Harper & Brothers, 1961. [поглавља о Дефоовој *Мол Фландерс* и Стерновом *Тристраму Шендију*: стр. 47-59; 104-122]
- 10) Жан Русе, *Нарцис романописац*, Издавачка књижевна Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 1995 [поглавље: „Аутобиографски центризам: Прево“, стр. 163-177]
- 11) Душан Милачић, „Поговор“, у: *Манон Леско*, Рад, Београд, 1961. (и друга издања)
- 12) Ерих Ауербах, *Mimesis*, Београд, Нолит, 1978 [поглавље: „Прекинута вечера“, стр. 396-408 /опат Прево и Волтер/]
- 13) Јелена Новаковић, „Дени Дидро: Претеча модерне мисли“, Зборник Матице српске за књижевност и језик, бр. 61, свеска 3, 2013, стр. 657-666]
https://www.maticasrpska.org.rs/wordpress/assets/Knjizevnost%2061_III%20skoro%20kraj.pdf
- 14) Миран Божовић, „Дени Дидро: Филозофија и књижевност“, у: *13 читања*, Народна библиотека Србије, Београд, 2008. [поглавље: „Филозофија *Фаталисте Жака*“: стр. 9-30]
- 15) Вељко Кораћ, „Предговор *Кандиду*“ (више издања)
- 16) Жан Старобински, *Жан Жак Русо: прозирност и препрека*, Издавачка књижевна Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 1991.
- 17) Жан Старобински, *Живо око*, Издавачка књижевна Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 2004. [поглавље: „Жан Жак Русо и опасност од размишљања“: стр. 135-254]
- 18) Јелена Новаковић, „Жан-Жак Русо и (по)етика искрености и истинитости“, *Филолошки преглед*, XL, 2013 / 2, 9-19.
http://www.fil.bg.ac.rs/fpregled/pdf/2013_2.pdf
- 19) Жан Русе, *Облик и значење*, Издавачка књижевна Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 1993 [поглавље: „Један књижевни облик: роман у писмима“ (*Опасне везе*), стр. 136-143]
- 20) Душан Милачић, „Предговор“ у: Лакло, *Опасне везе*, Београд, Просвета, 1963. (или: Душан Милачић, *Есеји из француске књижевности*, Просвета, Београд, 1956.)

Теоријски приручници

- 1) Михаил Бахтин, *О роману*, Нолит, Београд, 1989. [одељци: „Еп и роман: о методологији изучавања романа“; „Облици времена и хротопа у роману“: поглавља о роману у антици,

витешком роману, улози обешењака, лакрдијаша и луде у роману, о раблеовском хронотопу и идиличном роману]

- 2) Франц Штанцл, *Типичне форме романа*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад, 1987.
- 3) Портер Х. Абот, *Увод у теорију прозе*, Службени гласник, Београд, 2009.
- 4) Шломит Римон Кенан, *Наративна проза*, Народна књига, Београд, 2006.
- 5) *Речник књижевних родова и врста*, редакција Гжегож Газда, Словиња Тинецка Маковска, Службени гласник, Београд, 2015.

*

Студент који се определи за *Роман 18. века у настави 1*, обавезан је да у наредном семестру изабере и *Роман 18. века 2*.

100 поена расподељени су на следећи начин:

-похађање наставе: до 10 поена

-активност на часу: 0-20 поена

-есеј (Роман 18. века 1) и завршни тест (Роман 18. века 2): до 70 поена

Испит из Романа 18. века у настави 1 састоји се из писања есеја од 5 до 7 страна (односно од 10.000 до 14.500 словних знакова са размацама. Тема може бити изабрана са понуђеног списка или самостално формулисана, уз обавезну претходну консултацију са предавачем и обавезну пријаву изабране теме.

Испит се регуларно пријављује, а рад предаје одштампан, са насловном страницом и свим потребним подацима, те с цитираном литературом, у термину који је назначен у распореду испита као термин предаје рада (за дати испитни рок).

Испит из Романа 18. века у настави 2 полаже се у виду теста који се састоји од 10 питања која обухватају целокупно градиво из оба семестра.

Теме за испитни есеј (за Роман 18. века у настави 1)

1. Грађански роман: основне одлике, теме, приповедачки поступци
2. Приповедачки поступци у Дефоовом роману *Робинсон Крусо*
3. Ликови Робинсона и Петка и њихов однос у Дефоовом роману
4. Религија у Дефоовом *Робинсону Крусоу*
5. Робинсон Крусо као мит о савременом човеку
6. Дефоов Робинсон Крусо као *homo faber* и *homo esopoticus*
7. Дефоова Мол Фландерс између борбе за опстанак и морала
8. Приповедачки поступци у Дефоовом роману *Мол Фландерс*
9. Ликови и њихова карактеризација у Филдинговом роману *Пустоловине Џозфа Ендруса*
10. Хумор и сатира у Филдинговим *Пустоловинама Џозфа Ендруса*
11. Приповедач и приповедање у Филдинговим *Пустоловинама Џозфа Ендруса*
12. Проблем хуманости и лицемерства у Филдинговим *Пустоловинама Џозфа Ендруса*
13. Асоцијативност и дигресије у Стерновом *Тристраму Шендију*
14. Проблем времена у Стерновом *Тристраму Шендију*
15. Огољавање поступка у Стерновом *Тристраму Шендију*
16. Стернов *Тристрам Шенди* као пародија грађанског романа
17. Фантастика, реализам и веродостојност у Свифтовим *Гуливеровим путовањима*
18. Сатира у Свифтовим *Гуливеровим путовањима*
19. Поступак онеобичавања у Свифтовим *Гуливеровим путовањима*
20. Гротеска у Свифтовим *Гуливеровим путовањима*
21. *Гуливерова путовања* Џонатана Свифта и менипска сатира
22. Функција перитекста (предговора и поговора) у Дефоовој *Мол Фландерс*, Филдинговом *Пустолову Џозефу Ендрусу* и Свифтовим *Гуливеровим путовањима*

Есеј треба да покаже:

-писменост

-способност израде ваљане композиције, сачињене од увода, разраде (по потреби са потпоглављима) и закључка

-способност обраде изабране теме и препознавања и формулисања кључних проблема

-способност коришћења секундарне литературе и овладавање пратећом научном апаратуром (цитирање, напомене и фусноте, библиографија)

Рад мора имати насловну страну и списак коришћене литературе.

Насловна страна треба да садржи: назив предмета, тему рада, име и презиме предавача, име и презиме студента и број индекса, контакт мејл, датум предаје рада.

Есеј треба да има од 5 до (максимално) 7 страна, односно од око 10.000 до (максимално) 14.500 словних знакова са размацама (*Characters with spaces*).

Фонт треба да буде *Times New Roman*, величина 12, са проредом 1,5 и маргинама са леве и десне стране од 2,5.

Странице треба да буду нумерисане, изузев насловне.

Уколико је писан латиницом, текст мора имати слова са дијакритичким знацима (č, ž, š, đ...).

Користити **модел цитирања** заступљен у часопису *Књижевна историја*. Видети упутство за ауторе с примерима за навођење литературе на сајту овог часописа, то јест на линку: <http://arhiva.knjizevnaistorija.rs/docs/uputstvoKI3.pdf> (стр. 2-5)

Пример испитног теста

1. Навести кључне одлике културног живота у Енглеској XVIII века.
2. Упоредити пикарски и витешки роман по њиховим главним одликама.
3. Навести наслове четири Волтерова дела.
4. Шта је *либертенство*? У ком роману XVIII века се оно највише испољава?
5. Ко су били *деисти*?
6. Објаснити однос књижевности и филозофије у XVIII веку. Навести примере кључних утицаја.
7. На којим принципима је заснована *Енциклопедија*? Ко су биле кључне фигуре у овом пројекту?
8. Које место заузима Данијел Дефо у оквиру енглеског романа XVIII века и зашто?
9. Каква је природа односа које Дефоов Робинсон успоставља са другим људима?
10. Навести главне одлике приповедача Филдинговог романа *Пустолов Џозеф Ендрус*.
11. Које су кључне поетолошке одлике Стерновог романа *Тристрам Шенди*?
12. У који романескни жанр смештамо Свифтова *Гуливерова путовања* и зашто?
13. Дати краћи портрет Де Гријеа из Превоовог романа *Манон Леско*.
14. На које све начине се у Дидроовом *Фаталсити Жаку и његовом господару* третира проблем романа као књижевне врсте?
15. Шта „отвара“ Лаклоове *Опасне везе*? Која је функција ових текстова? Какав се став у њима заузима према тексту романа?